

قرض (اخلاق)

قرض یکی از اصطلاحات اسلامی و به معنای تملیک کردن مالی به دیگری به گونه‌ای که آن طرف مقابل موظف باشد مقدار مال را در زمن مشخص و با همان وصف گرفته شده برگرداند. در اینجا به برخی از مباحث قرض پرداخته خواهد شد.

فهرست مندرجات

- ۱- معنای قرض
- ۲- قرض قبل از اسلام
- ۳- کیفیت قرض از دیدگاه آیت و روایت
- ۴- ثواب قرض دادن
- ۵- پرداخت قرض
- ۶- بانویس
- ۷- منیع

معنای قرض

قرض- که در فارسی به آن وام گفته می‌شود- کلمه‌ای عربی و در لغت به معنی قطع کردن و بریدن است، و به قیچی از این نظر که چیزی را قطع می‌کند مقراض می‌گویند. علت نامگذاری این واژه به قرض این است که انسان با قرض مقداری از پول را از خود دور می‌کند. در قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران (ماده ۶۴۸) قرض چنین تعریف شده است: «قرض عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین مقدار معینی از مال خود را برطرف دیگر تملیک می‌کند که طرف مزبور، مثل آن را از حیث مقدار و جنس در وصف، رد نماید و در صورت تغذّر رد مثل قیمت یوم الرّد را بدهد.»

قرض قبل از اسلام

قبل از ظهور اسلام قرض در میان مردم معمول بوده است اما فردی که قرض می‌داد معمولاً از مقروض مقدار بیشتری دریافت می‌کرد و یا از او هدیه می‌گرفت و گاه حتی مقروضین را برده و بنده خود می‌دانست. قرآن کریم با توصیف قرض به «حسنه» آن سیستم قرضی را مطرود و کیفیت آن را به گونه‌ای دیگر بیان داشت.

کیفیت قرض از دیدگاه آیت و روایت

۱- قرض باید با نیت پاک و خلوص و برای نزدیکی به خدا باشد. از این رو در کنار نماز و زکات آمده است: «وَ اقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ وَ اقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَ مَا تَقْدِمُوا لِانْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَ اعْظَمَ اجْرًا؛ [۱] مزل/سوره ۷۲، آیه ۲۰.

نماز بگذارید و زکات بدهید و به خدا قرض الحسنه بدهید و هر چیزی را که برای خود پیشاپیش بفرستید پاداش آن بزرگتر است.»

۲- قرض باید بدون نفع و سود باشد، چه در این صورت ربوی بوده و حرام خواهد بود. روایت قرض گرفتن بدون نیاز و اضطرار را ناپسند می‌دانند چرا که برخلاف منش و عزت نفس انسانی است. چون فرد مقروض خود را در مقابل طلبکار کوچک می‌بیند علاوه بر این، آسایش روحی و تمرکز فکر خود را از دست خواهد داد. چنان که حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: «ایاکم والدین فانه منة بالنهاه و مهمه باللیل؛ [۲] حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۷۷.

بپرهیزید از قرض که آن موجب ذلت در روز و غم و ناراحتی در شب است.» و بالاتر از آن پیغمبر اکرم می‌فرماید: «از قرض گرفتن بپرهیزید چون موجب خواری دین می‌شود؛ [۳] حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۷۷.

«
اما در مواردی که شخص چاره‌ای نداشته باشد و اگر قرض نکند گرفتاری بیشتری متوجه او خواهد شد، مجاز به استقراض می‌باشد: امام کاظم (علیه السلام) فرمود: «کسی که کوشش

برای امور زندگی کند، راه به جایی نبرد طلب قرض کند، آنچنان که بر دین خدا و رسولش باشد؛
[۱۲] [حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۱.](#)

«

ثواب قرض دادن

و از حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) نقل شده که فرمودند:
«هر کس به برادر مسلمانش قرض بدهد برای هر درهمی به اندازه کوه [أجد](#) و رضوی و طور [خداوند](#) به او [حسنه](#) و پاداش می‌دهد و اگر در موقع مطالبه قرض با او [مهربانی](#) کند و مهلت دهد بر [پل صراط](#) مثل برق درخشنده عبور می‌کند بدون این که حساب و عذابی در کار باشد.»
و هر کس که برادر مسلمانش از وضع معیشت خود در نزد وی [شکایت](#) کند و او قرضش ندهد خداوند در روزی که به نیکوکاران پاداش می‌دهد [بیهشت](#) را بر او حرام خواهد کرد.
[۱۳] [حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۸، ح ۵.](#)

پرداخت قرض

واجب است شخص مدیون در موقع مقرر [ادای دین](#) نموده قرض را پرداخت نماید.
امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: «کل ذنب یکفره القتل فی سبیل الله الا الدین لا کفارة له الا ادائه؛
[۱۴] [حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۳، ح ۱.](#)
تمام گناهان [شهیید عفو](#) می‌شود مگر بدهی‌های او که کفارهای جز پرداخت ندارد.»
امام صادق (علیه السلام) از پدرش از [عبدالله بن جعفر بن ابی طالب](#)، روایت کرده که رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: خدا با و مادر است تا این که وام خود را بپردازد، مگر این که آن وام جهت کاری باشد که به نزد خداوند ناپسند باشد، و چون عبدالله این سخن را از رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم) شنید به [کنیز](#) خود گفت: برو و وامی برای من بستان، که من دوست ندارم شبی بخسبم و خدا با من نباشد.
[موسی بن یحیی](#) گوید: امام کاظم (علیه السلام) به من فرمود: هر که [روزی حلال](#) را از راه کسب و کار دنبال کند که به مصرف [خانواده](#) برساند به منزله کسی است که در راه خدا [جهاد](#) کند و اگر نتوانست می‌تواند به قدر نیازش به عهده خدا و پیغمبرش وام بستاند و در صورتی که از عهده پرداخت آن نیاید تا مرگش فرا رسد بر امام مسلمین است که بدهیش را بپردازد و اگر او نپرداخت گناهش به گردن وی خواهد بود که خداوند می‌فرماید: «انما الصدقات للفقراء و المساکین... و الغارمین؛
[۱۵] [توبه/سور ۹، آیه ۶۰.](#)

«

و چنین کسی مصداق غارم است.

پانویس

۱. [↑ مزمل/سور ۷۳، آیه ۲.](#)
۲. [↑ حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۷۷.](#)
۳. [↑ حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۷۷.](#)
۴. [↑ حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۱.](#)
۵. [↑ حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۸، ح ۵.](#)
۶. [↑ حرف عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۸۳، ح ۱.](#)
۷. [↑ توبه/سور ۹، آیه ۶۰.](#)

منبع

سایت پژوه، برگرفته از مقاله «قرض»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۸/۰۴/۲۶.

رده‌های این صفحه: [فضائل اخلاقی](#) | [قرض](#) | [مباحث اخلاقی](#) | [معاملات](#) | [مهربانی](#) | [نیکو کاری](#)